

Contribuția Tatianeii Gălușcă la promovarea folclorului basarabean : din arhivele străine

*Tatiana Gălușcă – o figură marcantă în
istoria folcloristicii.*

Grigore Botezatu

Folclorul definește totalitatea creațiilor artistice ale unei culturi spirituale populare, care poate fi asociată unei etnii sau unui grup de etnii. Studiul folclorului intră în sfera mai multor discipline, dintre care prima apărută este folcloristica. Deși interesul pentru cultura unui popor a existat dintotdeauna, orânduirea informațiilor într-un sistem de convenții, clasificarea și cercetarea lor nu s-a produs mai devreme de a doua jumătate a secolului XIX. Folclorul a apărut în diverse forme de comunicare ce au fost transmise pe cale orală și scrisă. Folclorul implică valori, tradiții, moduri de gândire și de comportament, ritualuri și obiceiuri ale unui popor.

Folclorista de pe meleagurile basarabene, Tatiana Gălușcă, s-a născut la 31 decembrie, anul 1913, într-o familie de răzeși din comuna Izvoare, județul Soroca (astăzi raionul Florești). A învățat în clasele primare în satul natal (1920-1923), după care a urmat studiile la „Liceul de fete” din Bălți (1923-1930). A absolvit Facultatea de Litere și Filozofie (1930-1934) la Iași, unde a avut cei mai renumiți dascăli din acea perioadă, a fost îndemnată și instruită de către Lelia Buzenschi (nepoata lui Titu Maiorescu) și de Nicolae Palamaru (descendentul folcloristului Simion Florea Marian), care i-au insuflat dragostea față de tezaurul intangibil al neamului și i-au înaripat predilecția față de minunata profesie de dascăl.

În amintirile sale din copilărie, Tatiana Gălușcă descria, pe scurt, o serie de tradiții practicate în satul de baștină (Izvoare-Florești) cu ocazia sărbătorilor din timpul anului. Unele dintre acestea se întâlnesc și astăzi, altele s-au modificat ori au dispărut. Toate

Cristina CATEREV

Abstract:

The folkloristic activity of Tatiana Galusca took place in hard and unfavorable circumstances for scientific work. The main place in her life, as in lives of other folklore researches, took the teaching activity. Daily work with students convinced her that the nation's cultural heritage is a fertile soil for the process of teaching of young generation.

Promoting the values of national culture, she approached to crystalline springs and inexhaustible treasury of ethno folklore. Folklore is a live document of image and knowledge of motherland that help us learn the conscience of nation. The collection and valorizing of folk materials became a passion for whole her life.

The research activity of Professor Tatiana Galusca embraced many forms of folklore communication: written texts and oral behaviors, rituals. Folklore involves values, traditions, and ways of thinking and behavior of nation. Tatiana Galusca was tightly connected to history, traditions and folklore of Bessarabia that was for her a source of life and inspiration - fact which helps us understand better this distinguished and generous researcher with a great impact in study of authentic folklore.

acestea sunt dovezi care atestă cât de important a fost pentru Tatiana Gălușcă folclorul autentic descoperit pe meleagul natal.

În 1935 a susținut examenul de capacitate la București și a devenit profesoară în cadrul Liceului „Oltea Doamna” din Iași. Activitatea cercetătoarei a fost prodigioasă alături de figuri remarcabile în cercetarea etnografiei naționale, precum sociologul Dimitrie Gusti, etnomuzicologul Constantin Brăiloiu, folcloristul Dumitru Caracostea, Emilia Comișel, Ioan Romulus Nicola, Gh. T. Kirileanu. La îndemnul renumiților folcloriști, Tatiana Gălușcă a cules creații poetice orale și a acordat predilecții vieții păstorești din Basarabia. Tatiana Gălușcă a decis să devină folclorista Basarabiei, din 1935 colaborând în calitate de voluntar la „Arhiva de folclor a Societății Compozitorilor Români”.

Tatiana Gălușcă a activat în calitate de profesoară de limba română la Liceul „Domnița Ileana” din Bălți (1934-1939), precum și în alte localități: Tulcea (1939-1940), Arad (1940-1941), Soroca-Basarabia (1942-1944), Filiași, județul Dolj (1944-1946) și Periș, județul Ilfov (1946-1969). În vacanțele de vară, iarnă, la Crăciun, culegea folclor din diverse localități. A participat la campaniile de cercetare pentru elaborarea monografiei despre originile baladei *Miorița* din Dobrogea (1936-1937) și din Basarabia (1938, 1939). Cunoștea bine mediul sătesc și creațiile folclorice din satul natal, unde a găsit informatori foarte buni care i-au relatat tradiții din acea perioadă, unele fiind bine păstrate și în zilele noastre. Tatiana Gălușcă era mereu alături de sătenii ei de la baștină. Printre elevii pe care i-a avut ca discipoli, era și Iulia Coșeriu, sora lui Eugen Coșeriu.

În 1939 a fost numită profesoară la „Liceul Industrial de Fete” din Tulcea. A cercetat folclorul din diverse localități ale Basarabiei, după care l-a publicat în: *Viața păstorească în Basarabia*, *Miorița-bocet basarabean*, *Nunta ciobanilor în Basarabia*, în urma interviewării informatorilor Miron și Chirică Bulat, ciobani din satul Izvoare, județul Soroca.[1]

Multe dintre lucrările adunate de către entuziasta folcloristică, au rămas doar sub formă de manuscris.

Din datele biografice ale folcloristei se

evidențiază perioada când a fost numită profesoară de limba română în Filiași și județul Dolj între anii 1944-1946, în comuna Periș între 1946-1969, județul Ilfov, apoi în Buriăș, județul Ilfov și Poenari, județul Dâmbovița.

Tatiana Gălușcă a continuat munca de culegere a folclorului în colaborare cu Institutul de Etnografie și Folclor, a participat în cadrul diverselor campanii etnologice din Oltenia, Teleorman, Vlasca și Codrii Vlăsiei. Publicațiile și studiile relatează cercetările ce țin de obiceiurile și tradițiile familiale: *Nunta mortului*, *Viața păstorească din Codrii Vlăsiei*, *Epopoea femeii în satul tradițional românesc*. A publicat fragmente din studiul *Femei-haiduce* în revista „Femeia” (București, 1973). A ținut la radio conferința „Folclorul eroic în Codrii Vlăsiei” (1976).

A cules folclor literar și muzical din ținutul Maramureșului, Transilvaniei, Banatului, Moldovei, Bucovinei, Basarabiei, Transnistriei, Olteniei, Munteniei, Dobrogei, Pindului etc., de la aromâni și fărșerați. A susținut prelegeri, comunicări științifice, a participat la diverse simpozioane, congrese naționale și internaționale, în campaniile de cercetare sociologică efectuate în satele dobrogene: Pecingea, Ostrov, Niculițel, Topolog, Măcin, Sâmbăta, Casimcea, Crucea, Turcoaia ș.a. A publicat studii, articole, culegeri de folclor și eseuri în „Anuarul arhivei de folclor”, „Cetatea Moldovei”, „Cuget moldovenesc”, „Viața Basarabiei” etc.

Tatiana Gălușcă a studiat pe îndelete *Plugușorul* – datină străbună, creație specifică poporului român prin tematică și statut estetic. A relevat complexitatea *Plugușorului* care poate fi interpretată, cunoscând elementele constitutive ale obiceiului și textului, din punct de vedere folcloric, etnografic, sociologic etc. Bogăția conținutului, valențele spectacolului și mesajul ne fac să înțelegem tenacitatea cu care această datină a parcurs veacurile, ajungând până la noi.

Câteva repere biografice ne demonstrează că Tatiana Gălușcă-Cârșmariu a trăit tragedia românilor basarabeni, a tuturor românilor. Nu și-a mai putut vedea locurile dragi decât foarte târziu, peste 47 de ani, în 1990, când locuitorii din Izvoare au declarat-o „Cetățean de onoare al satului”.

A revenit la baștină pentru a mai vedea o dată satul cu izvoarele cristaline, vatra, pământul și cetele de neam. Despre această întâlnire avea să mărturisească unei foste eleve de la liceul din Soroca: „Revenirea mea acasă a fost un eveniment care m-a cutremurat în așa măsură, încât o lună de zile nu mi-am revenit în fire, tot cu voi eram și numai pe voi vă vedeam. Scump e acest pământ, eroic e acest popor”. Tatiana Gălușcă s-a stins din viață, la 30 aprilie 1993, la București și a fost înmormântată la cimitirul de la Herestrău.

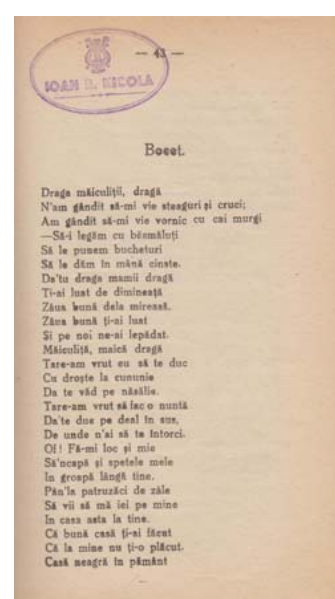
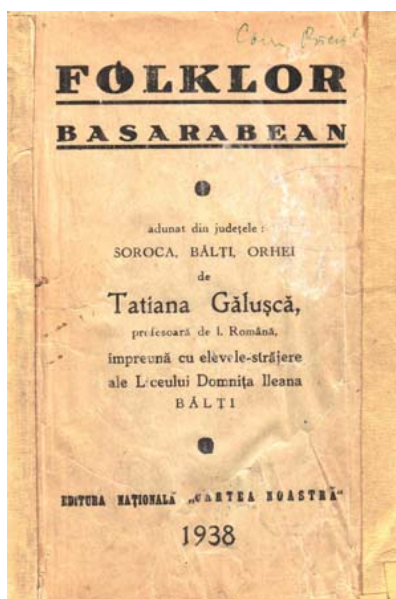
Tatiana Gălușcă-Cârșmariu, personalitate marcantă a culturii românești din spațiul pruto-nistrean, a avut o contribuție importantă la înregistrarea creațiilor populare orale din Basarabia. Din afirmația cercetătorului Academiei de Științe a Moldovei, Grigore Botezatu aflăm că Tatiana Gălușcă „și-a desfășurat activitatea folclorică în împrejurări nefavorabile pentru munca științifică. Activitatea didactică a fost esențială în viața ei, precum și a altor învățători din acea perioadă, când erau restricții privind cercetarea folclorică. Însă, în munca zilnică cu elevii pe care i-a dăscălit s-a convins că în procesul de instruire a tinerei generații este necesară cultivarea interesului pentru moștenirea culturală a poporului. Cercetătoarea Tatiana Gălușcă a promovat valorile culturii naționale, în mod natural a studiat comorile tezaurului etno-folcloric, prin va-

lorificarea creației populare care a devenit o pasiune pentru întreaga viață”.

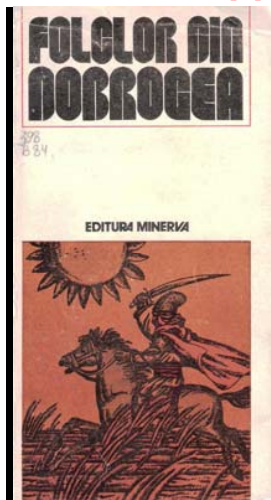
După cum afirmă cercetătorul Grigore Botezatu, cercetările, chestionarele, materialele folcloriste sunt păstrate la Arhiva Compozitorilor Români, la Institutul de Statistică, multe materiale au fost expediate și la Catedra de Etică și Filozofie-Sociologie a Universității din București, care au fost verificate, examinate, cercetate, urmărite, și în mare parte au fost aduse în Uniune. [2]

Folclorul, în opinia Tatiane Gălușcă, este arta tradițională, literatura, cunoștințele și practicile care sunt difuzate în mare măsură prin comunicarea orală, luată de la țărani care au fost martorii oculari ai diverselor momente. Fiecare grup își prezintă folclorul cu un sentiment aparte, prin intermediul căruia sunt reprezentate propriile acțiuni de identitate: tradițiile, obiceiurile, practicile din câmp, îndeletnicirile, dansurile, muzica etc. Singura ei fericire a fost mereu folclorul, căpătâi al leagănelui vieții, care este unic și nemuritor.

Printre culegerile de folclor elaborate de Tatiana Gălușcă, care sunt considerate valori bibliofile basarabene, păstrate peste hotarele țării, se enumeră *Folclor basarabean*, adunat din județele Soroca, Bălți, Orhei, editat la Bălți, 1938 (vol. I), 1939 (vol. II) și păstrat în arhiva folcloristului Ioan R. Nicola.

Contribuția la promovarea și valorificarea științifică a folclorului dobrogean este reprezentată în lucrarea *Folclor din Dobrogea*, București, 1978. Impresionat de varietatea și bogăția folclorului dobrogean, Constantin Brăiloiu a realizat, împreună cu discipolii săi, numeroase culegeri în satele Dăeni, Cochirleni, Rasova, Mahmudia, Topalu etc., care au fost, mai târziu, publicate în volumul *Folclor din Dobrogea* de către Emilia Comișel și Tatiana Gălușcă-Cârșmariu, în anul 1978. [3]

Volumul *Folclor din Dobrogea* – configurat conform planurilor părintelui etnomuzicologiei românești, Constantin Brăiloiu, clasifică materialul adunat pe criterii etice, estetice, istorice și sociale, atestând trăinicia, până în timpurile noastre, a unor diverse și bogate manifestări

folclorice. Acțiunile de culegere au acoperit întreg ținutul dobrogean și au fost efectuate fie separat de către Constantin Brăiloiu în 1940; Emilia Comișel (1939 – 1977); Tatiana Gălușcă (1936 - 1970), fie au colaborat în grup (1940 - 1958).

În această publicație au fost incluse și studii mai vechi, precum colecțiile manuscrise ale lui Grigore Crețu, făcute între anii 1885-1889, aflate în posesia bibliografului și literatului Gheorghe Cardaș. *Folclor din Dobrogea* conține un florilegiu din cultura folclorică a ținutului dintre Dunăre și Marea Neagră și cuprinde piese reprezentative ale poeziei obiceiurilor tradiționale (calendaristice și ale ciclului familial), ale poeziei lirice (cântece propriu-zise, doine și strigături), epice (balade) și ale repertoriului copiilor.

În lucrarea *Folclor român din Basarabia*, se poate constata că numărul colindelor este mai mare față de cele editate în volumul *Folclor basarabean* din 1938 care cuprinde: 19 texte de colinde laice, 3 colinde biblice, 2 cântece de stea, 2 colinde cântate

în Ajunul Anului Nou (*Malanca*). S-au adăugat colinde culese în perioada 1938-1939, împreună cu Ioan Nicola, din satele Temeleuți, Hîrtop, Pohoarne, Chirileni, Alcedar, Strîmba (astăzi Corlăteni).

Printre creațiile folclorice cu melodii descifrate de Ioan R. Nicola, în colecție s-au adăugat și câteva piese reprezentative din arhiva Tatiane Gălușcă: *Miorița*; *Ciobanul care și-a pierdut oile*; *Cântece istorice despre Ștefan cel Mare*; *Mihalcea Hîncu*; *Bujor*; cântecele epice de ritual – *Arcul*; *Țesătoarea*; creații epico-eroice – *Gheorghe cel Viteaz*; *Codreanaș* ș. a. – opere de o măiestrie poetică deosebită. Acestea completează repertoriul creațiilor epice, care acoperă o zonă mai mare a Basarabiei și îmbogățind informația despre eposul eroic, baladele și cântecele istorice românești „... Lucrare scrisă cu sufletul și dorul după pământul meu natal și oamenii lui..., prin modesta mea lucrare... vin să vă aduc omagiul meu de recunoștință pentru generația excepțională a Basarabiei, care se luptă să păstreze limba, credința, tradițiile”. [4].

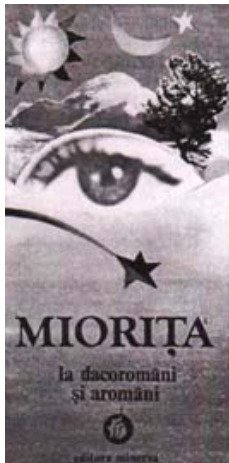
Printre lucrările ce au o importanță primordială cu titlul de apariții editoriale unicate sunt scrierile în domeniul etnografiei naționale apărute până la Al Doilea Război Mondial. În aceste

lucrări s-a publicat folclor românesc înregistrat pe teritoriul Basarabiei de către unii oameni de știință, muzicologi, pedagogi, scriitori ca: Ion Buzdugan, Gheorghe Madan, Petre Ștefanucă, George Breazul, Oleviu Constantinescu, Ion Stoian, Ecaterina Nemirovski, Tatiana Gălușcă, Apostol Culea ș.a.

Folcloriștii basarabeni au efectuat înregistrări folclorice în majoritatea raioanelor republicii și într-o serie de localități românești din Ucraina și Federația Rusă (regiunile Transcarpatia, Cernăuți, Odesa,

Nicolaev, Kirovograd, ținutul Krasnodar ș. a.). Toate materialele înregistrate, puse la punct, au fost predate, pentru păstrare, Arhivei Științifice Centrale a Academiei de Științe a Moldovei. [5]

Miorița la dacoromâni și aromâni, București, 1994, poate fi găsită în colecția Bibliotecii Județene Timiș, Biblioteca Județeană Argeș, Biblioteca Județeană Mureș. Monografia este disponibilă în 2 exemplare. În Biblioteca Universității din Craiova se află un exemplar în depozitul intangibil. Biblioteca Universității din Pitești dispune de 4 exemplare.

Tatiana Gălușcă a obținut merite deosebite pentru cunoașterea și valorificarea folclorului din Basarabia. O mare parte din materiale a fost expediată la Arhiva de Folclor a Academiei Române, condusă de Ion Mușlea, folclorist român. [6]

Tatiana Gălușcă a cules balada *Miorița* din diverse localități ale Republicii Moldova în perioada 1928 și 1943, 50 de variante ale cântecului, adunate și publicate în lucrarea *Miorița la dacoromâni și aromâni* (texte folclorice). Acest set de texte este unul dintre cele mai bogate culese până acum din Basarabia și Transnistria. Balada *Miorița* a fost culeasă de la informatori din satele Cobâlnea, Soroca și Ciobăneasca, din Izvoare, Florești. Pentru Tatiana Gălușcă, această creație populară este o perlă a țaranului pe care o purta pretutindeni. Folclorista mai deținea într-o ladă 200 de basme inedite și 5000 de proverbe păstrate în manuscris. [7.]

Tatiana Gălușcă, a fost marea iubire din anii studenției a scriitorului, eseistului, poetului, George Meniuc. Pasionată de folclor, Tatiana Gălușcă, i-a oferit în 1940 lui George Meniuc, un exemplu relevant de valorificare a folclorului, contribuind la transformarea pasiunii lui pentru comorile geniului popular într-o „obsesie îndelungată” (din scrisorile Meniuc-Gălușcă, 28.09.1972).

În corespondența cu Tatiana Gălușcă, George Meniuc își reconfirmă atitudinea ocultă față de folclor exprimată în eseuri. În convingerea lui, formulată răspicat în scrisoarea din 20.06.1973 către Tatiana Gălușcă, „Fără folclor nu există artă mare”. Acesta, care devenise de timpuriu una dintre marile și frumoasele sale obsesii, este, pentru el, pe planul filozofiei culturii, o cale de acces spre rădăcinile spirituale ale neamului, spre matricea stilistică a culturii noastre și, totodată, spre un pattern fundamental al lumii primordiale, ancestrale, învăluite în taină și mister.

În plus, folclorul, inepuizabil tezaur de înțelepciune, îi ocaziona lui Meniuc deschideri spre un fond de reflexivitate filozofică ce corespunde întru totul exigențelor sale intelectuale. Numeroase aprecieri și note ale epistolierului vizavi de balada *Miorița*, care, în opinia lui, constituie „geneza și temelia spiritualității noastre” (Meniuc-Gălușcă, 5.12.1986) sau vizavi de proiectul său literar nefinisat *Târgul Moșilor*, pe care ni-l descoperă fascinat prin originalitatea gândirii populare.

În această ordine de idei este relevant faptul că unele motive folclorice, căzute aidoma unor semințe, cum zice el, pe „ogorul sufletului” său, îi prilejuiesc adevărate revelații filozofice. Un asemenea motiv este al umbrelor celor morți, pe care le „purtăm în noi”, motiv depistat în materialele de folclor ale Tatiane Gălușcă: „Într-o zi, în materialele tale de folclor, am găsit expresia: „oare se poate să meargă viii cu morții?” Am folosit-o apoi în Poem. Chiar și după război, am găsit în balada *Vochița*: „Țurliu, țurliu! Merge mort cu viu!” – când sora merge prin pădure cu fratele mort (ea nu știe că e mort). Și, într-adevăr, viii merg cu morții, doar purtăm în noi umbrele celor morți, ale părinților, ale prietenilor dispăruți. Astfel, expresia asta populară, căzută ca o sămânță pe ogorul sufletului meu, a devenit un adevăr filozofic.” Referindu-se la credințele, datinile și miturile populare, el notează că acestea îl atrag irezistibil, deoarece îi impulsionează imaginația: „de la aceste fărâme de spiritualitate imaginația mă duce mai departe” (Meniuc-Gălușcă, 11.12.1973). [8]

Din Anuarul Arhivei de Folclor sunt prezentate rapoarte de activitate a folcloriștilor din perioada anilor 1940-1945, când Tatiana Gălușcă a efectuat cercetări în satele românești din județul Tulcea, a adunat culegeri în podgoria Aradului, în județele Bălți și Soroca. Gheorghe Pavelescu a fost trimis să verifice datele cercetării etnografice făcute de Tatiana Gălușcă în 1940 la Tulcea. O valoare deosebită în activitatea Tatianeii Gălușcă a avut descoperirea obiceiului *Mocanii* prezentată de Ion Mușlea. [9]

Raportul său certifică autenticitatea *Mocanilor*, ca „indiscutabilă”, după care Ion Mușlea include studiul corespondenței în viitorul volum al Anuarului. S-au făcut cercetări de teren de către următorii stipendi-ați ai Arhivei: Traian Blajovici, absolvent la Litere, în județele Cluj-Turda, Dumitru Tonț, în județul Bihor, Tatiana Gălușcă, în județele Bălți și Soroca.

Colecțiile manuscrise ale Arhivei au fost transferate la Săliște-Sibiu pentru a le feri de eventuale bombardamente. Manuscrisele, fișele și corespondența Arhivei au fost re-aduse de la Săliște la Sibiu, în așteptarea ceasului reîntoarcerii la Cluj. În acea perioadă s-a întreprins o singură culegere de teren, aceea a Tatianeii Gălușcă, în județul Dolj. Ion Mușlea publică în „Anuar: Material românesc în cercetările de folclor comparat”, lucrarea Tatianeii Gălușcă despre o piesă de teatru popular la mocanii din Dobrogea.

În februarie 1940, Ion Mușlea a primit notele de folclor „Câteva obiceiuri de Crăciun și Anul Nou în județul Tulcea” de la Tatiana Gălușcă, profesoară din Tulcea. O parte a manuscrisului cuprindea descrierea unui obicei numit *Mocanii*. Folcloristul a fost interesat și i-a propus Tatianeii Gălușcă să facă cercetări mai amănunțite asupra acestuia. Urmând acest îndemn, folclorista i-a trimis un articol și fotografii cu reconstituirea „mocanilor”, un „joc dramatic” deosebit de interesant. Materialele au fost editate în Anuarul Arhivei de Folclor volumul VII, apărut în toamna anului 1945. „La propunerea domnului Dumitru Caracostea, Academia a instituit o anchetă pe teren, pentru a verifica studiul dnei Tatiana Gălușcă–*Mocanii* – un joc dramatic al românilor din Dobrogea. Acesta dă mărturie despre o creațiune

folclorică pastorală, cum nu mai întâlnim la nici unul din popoarele înconjurătoare. Din fericire, jocul acesta a fost reconstituit.”

Folclorul și literatura au trecut printr-o perioadă dificilă, însă, începând cu anul 1942, s-a afirmat o nouă etapă de dezvoltare, datorită cercetărilor Tatianeii Gălușcă, profesoară secundară, în județul Botoșani și județul Dorohoi. Numărul culegerilor la arhivă a crescut și datorită donațiilor de manuscrise mai vechi, cele mai multe cuprinzând culegeri ale domnilor Artur Gorovei și Sebastian Stanca (consilier arhidiecezan) și ale doamnei Tatiana Gălușcă, care a contribuit cu o diversitate de materiale despre tradiții și obiceiuri culese din sate.

Materialele culese de folclorista Tatiana Gălușcă, fiind păstrate în arhivele străine, nu sunt cunoscute de comunitatea de la noi din țară, fapt regretabil pentru studenți și cercetători. Institutul „Arhiva de Folclor a Academiei Române” este cel mai vechi centru de cercetare a culturii tradiționale, care deține aceste manuscrise ale Tatianeii Gălușcă, fiind înființat în 1930, la Cluj, cu scopul studierii profesionalizate a folclorului românesc și a raporturilor acestuia cu repertoriile celorlalte naționalități din România, precum și a relațiilor culturale cu popoarele vecine.

Arhiva de Folclor a Academiei Române deține un patrimoniu spiritual imaterial unic în Europa, ce conține peste 750.000 de documente etnologice și antropologice, are o publicație periodică proprie, de circulație internațională, *Anuarul Arhivei de Folclor* și o producție științifică remarcabilă. Institutul a devenit centru de excelență în rețeaua instituțională a Academiei Române, realizând câteva mari lucrări de interes național. La Arhiva de Folclor a Academiei Române, în fondul Ion Mușlea, sunt păstrate dosare cu manuscrisele ce aparțineau Tatianeii Gălușcă:

[XL5] Sheet1 - Table 1 - iafcj.ro

iafcj.ro/catalog_manuscise_muslea.xls

1125, 1121, Iunie, **Tatiana Gălușcă**, profesoară, Filași-Dolj, Dobrogea, 1937-1940,

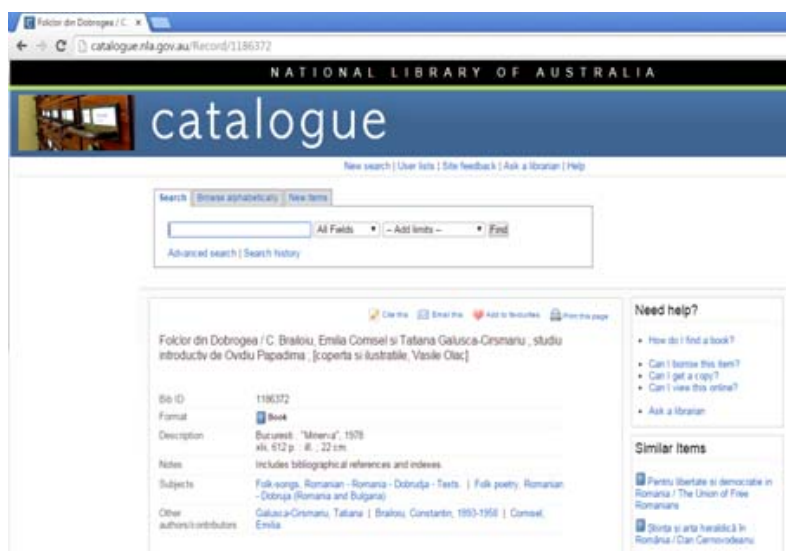
"Mocanii-joc **Tulcea**, 1939/1940, Literatură populară, obiceiuri, credințe Soroca, 24, Frumușica-Soroca, 1938-1939, Snoave (și creații populare).

În registrul manuscriselor cu nr. 1121 este înregistrat obiceiul *Mocanii*. *Un joc dramatic al românilor din Dobrogea*, prezentat de Tatiana Gălușcă, care a fost publicat și în volumul VII al *Anuarului Arhivei de Folclor*, p. 204.

Cuprinsul manuscrisului, nr. 1189 în registru: *Obiceiuri de Crăciun*, date despre Tatiana Gălușcă, profesoară, localitatea de unde a fost cules materialul: Dobrogea, când a fost cules materialul: 1939-1940. Conținutul manuscrisului: despre Literatura populară, obiceiuri, credință cu nr. 1247 din registru Tatiana Gălușcă, profesoară în Tulcea, 1939-1940. Culegeri de folclor, nr. 1872 din registru, nu este cunoscut anul,

numărul paginilor, anexelor: 270. Din viața păstorească nr. 1873 din registru, anii 1929-1942, numărul paginilor, anexelor: 270.

Publicațiile etnografice elaborate de Tatiana Gălușcă în colaborare cu Grigore Botezatu și Ioan R. Nicola sunt arhivate în instituțiile de cultură de peste hotarele țării, în arhivele străine. Un exemplar al monografiei *Folclor român din Basarabia* se află la Biblioteca Națională a Austriei. Aceasta dovedește importanța studierii și cercetării valorilor patrimoniale culturale intangibile care sunt păstrate în fondurile străine, pentru accesul la tradițiile și obiceiurile din Republica Moldova.

<http://opac.sbn.it/opacsbn/opac/iccu/scheda.jsp?bid=IT\ICCU\UTO\1109082>

Brăiloiu, Costantin; Comisel, Emilia; Galusca-Cirsmariu, Tatiana
Folclor din Dobrogea / C. Brailoiu, Emilia Comisel, Tatiana Galusca-Cirsmariu
Bucuresti : Ed. Minerva, 1978
[opac SBN] [Testo a stampa] [Monografia] [IT\ICCU\UTO\1109082]

Tatiana Gălușcă este folclorista basarabeană strămutată cu traiul peste hotare care a promovat adevărate valori culturale imateriale exprimate prin obiceiurile de familie, tradiții. Obiceiuri care sunt înregistrate în Patrimoniul Cultural Imaterial al Republicii Moldova în corespundere cu prevederile Convenției UNESCO privind salvagardarea patrimoniului imaterial.

Un obicei ce datează pentru prima dată din 1933, cules de folclorista Tatiana Gălușcă în satele Republicii Moldova, Temeleuți, Soroca, informator Dugheanu C., este colindatul în ceată bărbătească, un obicei străvechi, reprodus ca artă sincretică, conținând doar textul literar, este colinda *Voinicul și arcul*. Manuscrisul se află la Arhiva de Folclor a Academiei Române „Constantin Brăiloiu” din Cluj, caietul Nr. 43, s. Temeleuți, Soroca. [10]

Acest obicei este promovat mai târziu prin colindul *Voinicul și Arcul*, varianta II de către cercetătorul științific Grigore Botezatu, 1982, satul Temeleuți, județul Soroca, informator Stelea Gavril V., 67 ani. În opinia cercetătorului Grigore Botezatu, arcașul reprezintă un simbol în creațiile epice vechi: mituri, legende, basme, poezie a obiceiurilor de calendar și de familie.

Colinda *Voinicul și arcul*, cunoscută în câteva înregistrări în localități din câmpia Sorocii, reprezintă trecerea ritualică prin înot a Dunării, poetizează iscusința a „nouă meșteri” la alegerea, pregătirea lemnului și făurirea arcului. Acțiunea este localizată la Dunăre, la „dalba cetate”, la „locul bărbat” cu „arcul încordat”. Nucleul de bază al creației epice îl prezintă dialogul între arcul personificat și voinicul ajuns la cetate, trecând Dunărea înotând pe spa-

te. „Increstitul” lemnului pentru „plaz”, vrăjitul săgeții, „locul bărbat”, „dalba cetate”, blestemul arcului, trimiterea săgeții „peste munți cărunți, la ai săi părinți” sunt stratificări arhaice legate de credințe vechi. Puterea supranaturală a arcului „încordat” cedează în cele din urmă în fața arcașului cu semne de viteaz încă de la naștere. În final apar simbolurile voiniciei: „mâinile dalbe”, „spetele late” și acțiuni ale unui erou invulnerabil. [11]

Colindele care au motive biblice sau apocrife sunt răspândite pretutindeni. Este firesc, le promovăm ca un popor creștin, afirmându-ne creștinătatea în toate formele culturale. Uneori, în virtutea sincretismului culturii populare, ele s-au integrat sub formă de citate mai mari sau mai mici în canavaua colindelor arhaice și prezintă un interes deosebit pentru cercetare. Unele colinde, probabil dintre cele răspândite cu ajutorul clerului, au o arie destul de vastă. Dar niciodată nu sunt identice întru-totul, variază ori melodia, ori textul literar. [12]

Cercetările profesoarei Tatiana Gălușcă sunt legate prin toate firele de istoria, datinile și folclorul Basarabiei. Limba și creațiile populare au fost pentru ea un izvor de viață și de cultură. Față de această distinsă și generoasă cercetătoare avem marea datorie de a-i pune opera integrală pe masa cititorului.

O bogată informație folclorică este cuprinsă în articolul *Ecourile răscoalei lui Hîncu în tradiția folclorică românească*, publicat în anul 1988 în *Memoriile secției de filologie, literatură și arte* și republicat în *Basarabia*, 1991, nr. 3, p. 172-177.

Prin acesta, au fost salvate de la peire cântece și tradițiile istorice care reflectă

luptele răsculaților conduși de Mihalcea Hîncu contra domnitorului Duca Vodă. „În unele specii folclorice rituale, un Hîncu vine din negura vremurilor, ca în urătura de Anul Nou, culeasă de la Arsenie Șchiopu, din satul Petreni: Moș Hîncu / Vechi ca pământu, / Îmbrăcat în cojoc cu nouă piei, / Cu opinci de tei, / Cușmă seină, / Brâu de lână.” [13]

A avut manuscrise și documente basarabene de o extremă valoare, printre care, un act scris pe piele de vițel cu un sigiliu mare în ceară roșie de pe vremea lui Ștefan sau Petru Rareș. În februarie 1944, mama folcloristei a primit o scrisoare de la „Arhiva de Folclor a Academiei Române” din care citez: „Vă rugăm să binevoiți a le preda doamnei profesoare Tatiana Gălușcă, pentru a fi expediate împreună cu manuscrisele domniei sale și puse la adăpost la „Arhiva de Folclor” („Arhiva de Folclor a Academiei Române”, Biblioteca Universității, Sibiu, nr. 18 din 23 februarie 1944). „Documentele au fost încredințate doamnei Gălușcă, nu știu ce și unde s-a păstrat, sunt spusele scriitorului, folcloristului, profesionist impecabil, om de-o vastă cultură, Paul Vataman a fost ca o personalitate re-

nascentistă pentru Soroca interbelică. [14]

Pentru Biblioteca Digitală a Moldovei este importantă digitizarea manuscriselor din arhivele străine, a materialelor culese de folclorista Tatiana Gălușcă, pentru a fi cunoscute de generațiile viitoare. Acestea sunt disponibile accesului deschis. Lucrările folcloristei Tatiana Gălușcă fac parte din patrimoniul național intangibil care necesită o cercetare asiduă și importantă ar fi aducerea, pe suport digital manuscrisele care se află la „Arhiva de Folclor a Academiei Române” pentru a fi păstrate atât în arhiva digitală a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, cât și în cadrul Institutului de Filologie al AȘM, Arhiva de Folclor.

Aceste obiceiuri și tradiții culese vor fi accesibile generațiilor viitoare, adepții patrimoniului național păstrat la noi acasă. Tindem spre colaborare și dorim ca aceste valori să devină nemuritoare, prin crearea operelor de cercetare. În scopul promovării personalității, este necesară organizarea simpozionului științific dedicat Tatianeii Gălușcă în colaborare cu Arhiva de Folclor a Academiei Române și Academia de Științe a Moldovei.

Bibliografie :

1. **COCIERU, Mariana.** *Contribuția Tatianeii Gălușcă la dezvoltarea etnologiei românești.* – Mod de acces : <http://www.slideshare.net/audiovideotecanationala/contribuia-lui-gr-botezatu-la-valorificarea-folc-rom>.
2. *100 de ani de la nașterea folcloristei Tatiana Gălușcă : Materialele conferinței științifice.* – Chișinău : Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Filologie, 2013. – 1 CD.
3. **BRĂILOIU, Constantin.** *Folclor din Dobrogea /* Comișel, Emilia, Tatiana Gălușcă-Cârșmaru, Constantin Brăiloiu // București : Minerva, 1978. – 618 p.
4. **GĂLUȘCĂ, Tatiana.** *Folclor român din Basarabia /* Tatiana Gălușcă, Ioan R. Nicola. – Chișinău : Știința, 1999. – Ed. îngrij. : Grigore Botezatu, Tudor Colac. – P. 16.
5. **BĂIEȘU, Nicolae.** *Tezaurul folcloric al românilor din Basarabia, Transnistria, Nordul Bucovinei, Transcarpatia /* Nicolae Băieșu // Akademos: Revistă de Știință și Inovare, Cultură și Artă. – 2011. – Nr. 3(22). – P. 110-111.
6. **MUȘLEA, Ion.** *Arhiva de Folclor a Academiei Române : Studii, memorii ale întemeierii, rapoarte de activitate, chestionare 1930-1948 //* Ion Mușlea. – Cluj-Napoca: Editura Fundației pentru Studii Europene, 2003. – 388 p. – P. 27-28, 55-60, 150. – Mod de acces : http://folkarchivecluj.ro/_wp-content/uploads/2014/01/Arhiva_de_Folclor_Ioan_Muslea_web.pdf.
7. **DATCU, Iordan.** „*Eu nu trăiesc decât pentru Basarabia*”. *Folclorista Tatiana Gălușcă-Cârșmariu /* Iordan Datcu // Revista de etnologie. – Chișinău : Știința, 1997. – P. 66-70.
8. **ȚAU, Elena.** *George Meniuc, epistolierul: în labirintul obsesiilor /* Țau Elena // Studia Universi-

tatis : Revistă științifică a Universității de Stat din Moldova : Seria Științe umanistice : Lingvistică și Literatură. – 2011. – Nr. 4(44). – ISSN 1811-2668. – Mod de acces: <http://studiamsu.eu/wp-content/uploads/23.-p.133-141.pdf>.

9. **MUȘLEA, Ion.** *Un joc dramatic al românilor din Dobrogea / Ion Mușlea // „Anuarul Arhivei de Folclor” VII, (1945).* – P. 12-33.

10. **GĂLUȘCĂ, Tatiana.** *Folclor român din Basarabia / Tatiana Gălușcă, Ioan R. Nicola.* – Chișinău : Știința, 1999. – P. 185-186.

11. **BOTEZATU, Grigore.** *Cântecul epic arhaic de ritual „Voinicul și arcul”.* Mod de acces: <http://www.dacia.org/daciarevival/sarmisegetusa-2000/97-cantecul-epic-arhaic-de-ritual-qvoinicul-si-arculq>.

12. *Colindatul de ceată bărbătească.* – Chișinău : Tipogr. Reclama, SA, 2011. – P. 16.

13. **TROFIMOV, Maria.** *Folcloristica românească din Basarabia anilor 1918 – 1940 : Teză de doctor în filologie / Maria Trofimov.* – Chișinău : Institutul de Filologie al AȘM, 2008. – P. 57-70.

14. **COLESNIC, IURIE.** *„...în bătaia crivățului de la Răsărit”.* – 2014. – 26 mai. – Mod de acces : <http://www.timpul.md/articol/-in-bataia-crivatului-de-la-rasarit-59343.html?action=print>.